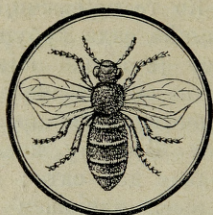

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ:

Његова Светост Патријарах српски
Георгије Бранковић

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Јован Живановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Иван Маширевић

Бр. 2.

Чланови оснивачи и редовни чланови I. реда „Српске пчеларске задруге у Руми“ добивају лист бесплатно, иначе цена је листу на годину 4 Круне или 5 динара.

Година
VI.

Пчеларски календар.

— ЂОРЂЕ КОЛАРОВИЋ —

I. Месец октобар.

Иако стара пчеларска година не беше медовита као она, када Еренфелзу два бачвара нису могла да најаме удова за мед, ипак можемо са њом прилично задовољни бити, јер из већине наших крајева стизали су нам гласови, да је ројидба добро ишла, а и меда се накунило прилично. Сада је време да пчелар подвуче рачун од прошле године, да упореди примање и издавање, али и да баци општар поглед на свој рад у прошлој години, те да се запита, да ли је он све оно учинио, што је као пчелар могао и требао учинити.

У овом месецу ваља да пчелар доврши последње послове око узимљавања својих пчела. Као што ратар добром сетвом осигурава себи и добру жетву, исто тако и пчелар правилним узимљавањем удара темељ сигурном и успешном пчеларењу у новој години; за то овај посао не сме ни један пчелар — који је своме добру рад — пренебрегнути.

Рекао сам да у овом месецу јер ваља обавити последње послове око узимљавања кошница, јер претпостављам, да се је

пчелар за времена побринуо, да му свака кошница има младу, здраву и плодну матицу, која није старија од 3 године; довољно добра меда који се брзо не ушећери и јака друштва са што више младих пчела, које ће cadre бити зиму срећно предурати и пролеће дочекати. — Ко те најважније тачке узимљавања за времена испунио није, имаће сада кубуре, јер матице се сада више не изводе, друштво је тешко појачати, а течним медом више прихрањивати не ваља, јер га пчеле не би могле поклопити, а на отклопљеном меду пчеле рђаво презимљују. Истина, „Viepenpflege“ прича: како су Берзону пчеле у позну јесен после последње ревизије изградиле два сата; а и сам сам се уверио на ројевима, које сам у јесен опијањем правило, да пчеле хоће и у октобру да заклоне мед и граде понешто саћа; но ово се догађа само тада, ако су у јесен лени и топли дани и ако се налази задоста наше. Свакако су дакле ово изузеци, на које пчелар не сме рачунати.

Нађе ли се ипак која кошница без матице, може јој се још помоћи додавањем какове резервисане матице било из каквог ројчета у Берзонци или из плетаре. Више пута се може доћи до добрих матица у суседа пчелара, који своје плетаре у јесен гуше. Разуме се да се кошнице из којих хоћемо да добијемо матицу, не сме гушити сумпором, него ваља пчеле искоцкати или опити салитром, па међу пчелама матицу потражити. Не нађе ли се међу пчелама, ваља пчеларским ножем за плетаре, сат по сат vadити и тамо је потражити, где ћемо је обично и наћи. За овај посао треба бирати кошнице са краћим саћем и слабијим друштвима. — Са пчелама из оваких кошница можемо појачати своје слабице. — Пошто смо напред казали, да више не ваља течним медом прихрањивати, то ваља додати пуне оквира с медом или урезивати пуно саће из плетара у оквиру и где је нужда додати.

Почетник се више пута дуго мучи и умаже „до бијелих лаката“ док мед из плетаре повади. Најлакше се саће из плетаре вади овако: узме се плетара из које смо пчеле већ погушили, поваде се из ње кљештама притке (пречаге) ако их има, па се поребарке удари о земљу, и то тако, да саће не гледа у земљу сечимице него пљоштимице. Тиме ће се саће од кошнице одлупити, те ће се моћи лако један по један vadити. Што је кошница лакша а саће старије, тим се мора јаче о земљу ударити; међутим јако пуно а уз то младо саће одлупиће се ако се слабије удари. — Ако хоћемо пуно саће из плетаре да урезујемо у оквиру радићемо овако. Прво ћемо на сто положити пошироку даску, на ову ћемо метнути уздуж и попречно дакле дакле унакрс два толико дуга памучна комада да могу оквир опасати. На памук ћемо лагано положити сат а на њега оквир; затим ћемо га увезати са већ подметнутим памуком, лагано исправити и оставити на страну, па тако радити и са осталим

саћем. Што је саће млађе, то морамо бити пажљивији кад га полажемо на даску и подижемо у оквиру. Ако је саће јако младо и пуно меда, треба на даску метнути комад лима колики је оквир, по лиму пружити памук а по овом сат. Када подижемо већ урезани и увезани сат са оквиром, подижемо га заједно са оним лимом, јер пуно а младо саће би се без тога — ма да је увезано — изломало. Таково младо саће потребно је не једноструким крестом (+) од памука увезати него двоструким (#). — Ја бих препоручио ово свакоме пчелару, који поред ђерзонака држи и плетаре, јер на тај начин сачуваће саће из плетара, које би иначе било измуљано.

Празно саће које си из ђерзонака поводио послажи у сандук, који си изнутра артијом олепио, запали у каквом старом ловчићу комад сумпора према величини сандука, брзо сандук поклопи и поклопац олепи блатом, да се дим од сумпора не губи.

Саће са рђом ако ниси оставио у кошницама прели укуханним или поспи ситно утученим шећером, на чим си изводио из кошнице уви у артију, и чувај на сухом месту, где мишеви не долазе. Није истина да оквире са рђом не ваља преко зиме остављати у кошницама, јер ће се пчеле поболети. Кад рђа не шкоди ништа у плетарама, неће шкодити ни у ђерзонкама.

Топи воштину да се не поквари, јер плеснива и покварена воштина не избаци воска као чиста и здрава. Немој топити воштину у гвозденом некалајсаном суду, јер ће восак добити ружну боју. Да восак буде чистији, ваља га још једанпут претопити, али тада не треба да ври него само нека се истопи; затим га ваља сасути у калун и добро покрити да се спорозлади, тиме ће добити леише лице и неће попуцати. Да восак у калуни не попуца, многи облажу кулупе изнутра артијом.

Воштина се топи на разне начине. У води, па се затим стиском (пресом) исцеди. Затим у парним справама. Од парних справа најбоље су које имају и стисак, само су оваке справе доста скупе. Топити восак у пећи после извађена хлеба није добро, јер се на тај начин не исцеди восак као што треба; једаред се исцеди боље а други пут слабије; према томе како беше пећ врућа. Ја кухам воштину прво у води и за тим је стиском исцедим. Пошто је овај стисак врло јефтин, а исту услугу чини као и скупочене парне справе, то ћу у посебној чланку упознати штв. читаоце а специјално почетнике са њиме, а уједно ћу описати и како се са њиме ради.

Цеди мед из плетара, јер је штета измуљаног продати за 50—60 фил. по кграму. Мед из плетара можеш цедити хладног или угрејаног. Хладан се боље плаћа, јер не губи ништа од своје каквоће, као онај који се на ватри топи. — Најбоље ћеш се користити медом из плетаре на овај начин: прво, пусти мед да се сам кроз какво цедило исцеди без притискавања, на тај начин добићеш мед прве каквоће такозвани *равак* Остали

мед исцеди стиском, ово је мед лошији од онога првога, јефтинији је, али је врло добар за прихрањивање пчела јер има у њему много рђе. Пошто је хладним путем т. ј. без ватре тешко сасвим исцедити мед, јер увек нешто остаје у воштини, то немој одмах ту воштину топити, него је саби у какав суд до пролећа и чувај на сухом хладовитом месту. На пролеће је прели скуханим шећером, добро измешај и подај пчелама. Ово је врло добра храна за пчеле у пролеће, јер је пуна рђе, која је пчелама у то доба потребна. После тога, када пчеле воштину потпуно исисају или боље рећи излижу, истоци је. На тај начин ћеш најрационалније употребити мед из плетара до последње трунке. Восак можеш продати, а још боље ће ти се исплатити, ако будеш правио од њега вештачко саће. Вештачко саће се сада не прави, него на пролеће, јер се преко зиме окоре, па га је тешко у оквире урезивати.

Плетаре и ствари умазане медом можеш на лепом дану дати пчелама да излижу; — када то радиш стесни на кошницама лета, а те ствари метни подаље од пчелињака.

Мед из плетара може се и центрифугалком истресати, али за овај посао мора се имати удешене оквири од лима и жице, у које се саће из плетара уреже, па заједно са тим оквирима у центрифугалку меће и истреса. Но пошто је ово доста пипав посао, то држим да ће се ретко који пчелар хтети у тај посао упуштати.

Преноси кошнице са летњег на зимњи пчелињак. Ко има мало кошница може их склонити у zgodне сухе стаје, подруме, собе па и трапове. Ко пак има много кошница, тај да како да ће их оставити на пољу, што је и најбоље. Кошнице које су као што треба узимљене, не боје се ни најљуће зиме.

Под кров и на врата метни сламе, плеве или друго што. Ово и ако не држи не знам какву топлоту, али чува да пчеле нагло промену температуре не осећају. Умерено утопљавање је нужно, јер што је пчелама јаче зима, тим се већма крећу, што по брујању можемо познати, а уз то и много више меда троше.

Неки пчелари покривају патос од кошнице дебелом артијом, чиме олакшавају себи у пролеће посао када треба очистити труње из кошница. Хартија се са труњем и мртвим пчелама извуче, а патос остаје чист. Лим се за овај посао не сме употребити, јер је сувише глатак и хладан. Док пчеле излећу, не бој се мишева. Али за то нека су лета стешњена ради туђица. Када пчеле ради хладноће и рђава времена престану излетати, метни чешљеве на лета.

Свако отварање кошница нека престане, јер отварањем кида се лем, којим су пчеле пукотине улепиле.

2. Месец новембар.

Сви послови око пчела треба да су у септембру а најдаље у првој половини октобра свршени. Свако отварање кошница

нека престане, јер пчеле ваља да имају мира, како би се за времена укључити могле. Ако су лета била стешњена ради туђица, треба их сада отворити, да у кошнице допире што више свежа ваздуха, али за то ваља наместити чешљеве било од дрвета, лима, ексерчића и т. д. да се мишеви не могу увлачити у кошнице, јер ови су кадри грдну штету пчелару нанети. Да се мишеви не би завлачили под кровове од кошница или у каптарове, препоручују неки пчелари, да ваља у сламу под кров или у врх каптара канути коју кап уља од карбола (Karbollöl), јер од овога мишеви беже. Да ли је овај лек сигуран, не могу тврдити, ваља дакле покушати.

Када већ говорим о мишевима, напоменућу како рацијонални економи бране своје усеве од мишева. Они око засејане земље откопају јендечић, који је за један ашов (једну стопу) дубок и нешто мање широк; на дно тога јендечића укопају се тегле (ћупице) за један метар раздалеко једна од друге. Тегле морају бити сасвим укопане тако, да стоје равно са дном јендечића. Миш који хоће да иде на усејано земљиште, наиђе на јендечић, — а тражећи изласка из јендечића, упадне у теглу, из које више не може да изађе. Кад могу дакле економи, по неколико стотина ланаца на тај начин од мишева бранити, за што не би и пчелари могли свој пчелињак и своје кошнице, на тај начин осигурати, против тих несносних и опасних гостију! На пчелињаку мора владати што већи мир. Лупа од кола, железнице, ковачнице, звоњење звона не узнемирује и не шкоди пчелама, као лупа и клобараће на самим кошницама; јер ми видимо, да пчеле у портама где звона брује, и на железничким стражарницама и станицама где сваки час по који железнички воз протутњи, врло добро презимљују; међу тим и најмање шушкање, куцање или гребање на кошницама кадро је толико узнемирити пчеле, да ће и на најјачој зими оставити своје топло клупче и појурити на лето. За то треба из пчелињака уклањати, гонити и плашити све што би шушкањем, лупкањем или гребењем узнемиривало. Осим мишева, хоће пчеле да узнемирују сенице, чворци, домаћа живина, мачке, пси и т. д. — Али осим свега овога, морам упозорити пчелара на нешто, што пчеле може јако да узнемирује, а нашта често пчелар особито почетник не обраћа пажње, а то су младе воћке и дрвета. Млада дрвета која се налазе близу кошница, повијава од ветра, тару се о кошнице и тиме пчеле узнемирују као и итичија или мишеви. Ово пишем из искуства, јер пре четири године оболела ми једна моја американка од срдоболе при свем том, што је била правилно узимљена и на истом меду као и остале кошнице. Тражећи узрок томе, посумњао сам па и данас сумњам на једну младу вишњу, која је поред те американке стајала и стругала о кров исте, чим би је мало јачи ветар заљуљао, што сам и по ишчешаном и мало одераној кори познао.

Да ли је ова моја сумња оправдана — не знам; али је свакако добро имати ово на уму, па не дати да младе вошке, лоза и т. д. стружу зими о кошнице и тиме пчеле узнемирују.

Ако нема снега на земљи, није нужно лета од сунца заклањати, јер за лепих новембарских дана пчеле ће излетати, а многу ћемо опазити где се још са гађицама враћа. Што је више лепих дана у новембру, тим боље, јер је пчелар безбрижнији, да ће му пчеле срећно зиму издржати.

Пукотине на кошницама, а особито на заклопцима американака, треба залепити, да се не губи топлина из кошница и да не би било промахе, која може друштва да упропасти.

Ја моје кошнице умерено утопљавам, премда има пчелара који говоре, да своје пчеле ни мало не утопљавају.

Како ђерзонке тако и плетаре нека су бар за једну стопу подигнуте од земље, да би мање патиле од влаге, јер јака влага шкоди пчелама, саћу и кошницама.

Предавање на I. пчеларској изложби у Вуковару.

дне 15. листопада 1901.

држао **Евген Каменар**, управитељ реалне гимназије.

Корист, коју нам пчеле пружају.

Ову врло занимиву тему, корист пчела, да потпуно тачно разјаснимо и читаву слику њезину предочимо, морамо разглобити у два језгровита питања, на која ћемо што тачније одговорити и тако свакога поучити, колика је у истину неизмјерна корист, коју нам ова врст зарезника (кукаца, *Insecta*) пружа а та питања јесу: 1) чему су нам пчеле? а 2) која је уопће корист од цијелог пчеларења?

1.) Чему су нам пчеле?

Људи, који нијесу посвећени у тајне природе, веле, да је пчела створена само за то, да нам носи мед и да чини восак. Пчела наравно гради саће, умножава се у њему, па носи мед, дапаче од овога и изнад своје потребе; ну све то за то, да се уздржи и у даљем свом кољену и да узмогне преживјети дугачку зиму па да с пролећа опет даље наставља свој рад.

Ну драги је Бог удијелио пчелици у неизмјерној нарави посве друго значење. Пчела је у главном за то овде, да потпомаже *оплодњу цвјетова*. Задаћом је дакле пчела једино то, да судјелује код оплодне разноликих билина и воћака. То је прво њезино одређење. Мед, што га она носи, восак, којим своје саће гради, то је наравно, дакле за нашу природу посве нуждана ствар.

А како потпомажу пчеле ову оплодњу билина и воћака? — Пчела, која тражи сладор по цвијећу, лети из цвијета на цвијет на сакупља ножицама помоћу гољеница познатим „кота-рицама“ пелуд, пренаша овако тај пелуд из једног цвијета на други а тиме баш она *оплођује* дотичну билину. Један једин-цати, скоро невидљиви прањак довољан је за потпуну оплодњу цвијета, да се већ из овога створи било воће, било сјеме. Без овога није оплодња могућа. Посадите си н. пр. два зрна (сје-мена) краставца свако у посебни овелик цвјетни лонац, у добру земљу. Држите те цвјетне лонце у топлини и на свијетлу, када је сунце за прозором. Када они порасту, на стану и цвјетати (свакому је можда познато, да и крвставци имају двосполне цвје-тове: мушки (то су прањници, из којих се самих краставац не може развити и женски тучци, на којима се након оцватње одмах мали краставчићи појављују) те пошто су дакле већ расцватени и мушки и женски цвјетови, узмите сада мали кист (Pinnsel), па саку-пите прањак онога мушкога цвијета (прањника) и стресите га у средину женскога цвијета (дакле у тучак) и оплодња је го-това. Ово опетујте увијек, чим се је који нови цвијетак раз-цвао. Поливајте уз то мало то поврће гнојницом па ћете добити управо најљепших краставаца? Тако чините само нај-прије са једним од тих одабраних (посађених у лонцу) коријена, а овај други у другом лонцу оставите сасвим на миру, па ћете се на скоро оевједочити, да на оном другом, неопрашо-ваном не ћете имати ниједнога краставца (осим можда баш само један и то мали, ако је случајно онамо долетела мушица, јер је већ и један прањак довољан за оплодњу цвијета).

Ово дакле опрашивање вани по вртовима и пољанама, на др-већу и биљкама произвађају најчешће *пчеле*, затим *бумбари*, *осе* а ту и тамо и ситни корњаш и разне мушице. Подуширати дакле чим већу родност воћака јест у главноме задаћа наших пчела. Цвијеће и пчеле јесу већ од Створитеља једно за друго одређене и то тако, да једно прилично овиси о другому. Воћни врт без пчела не би баш тако уродио. Ево нам за то још и овај примјер: Више се је Нјемаца једанпут заједнички изселило у Аустралију, уте-мељише ондје заједничку населбину па си посадише дакако и разне воћке. Лијепо је све у тој бујној земљи расло, богатим се цвијетом све боље обасуло, од силнога цвијета нијеси ни грана ни лишћа разабрао, ну након оцватње воћу ни трага или само ту и тамо, а и то некако кржљаво. Насељеници наравно одмах се досјетише обичној, већ и у нашим крајевима жалибог познатој фрази, *ех ваљда то није крај за воће*. Ну иза тога досели се онамо нови насељеник, случајно и пчелар. па донесе собом и пчелице, те стаде пчеларити; одмах прве године уро-дише ондје све воћке и то веома богато. Што је дакле тому сада разлогом? Оне воћке — препуштене лих саме себи — ни-јесу се могле оплодити; дошле пчеле, купиле по њима сладор и прањак те их оплодиле а посједица је била: обиље воћа.

Узмимо сада још један такав занимљиви примјер и то *хељду*. Тко хељду сије, знаће добро, да она не успјева толико у иловачи, колико лијепо роди у песковитом земљишту. Посадите хељду у иловачу, и ту ће она додуше израсти, можда ће и богато цвати, ну пчеле вам не ће на њу летити; засадите ју пако у песковито тло, кад процвате, пчеле ће само зујати по њој, помамно онамо летјети те се црнити на њој. Зашто? Јербо је хељда само у песковитом тлу *медоносна*, мами пчеле, а ове ју оплоде, а она у глини иловачи није медоносна, а пчеле не опазе ли у њој слаткост, не обазире се на њу и она остаје тада већином неоплођена.

Хоћете ли се још боље освједочити о томе, да баш без пчела збиља нема оплодње, *нема баш воћа*? Свежите дакле један грм или само једну грану огрозда (рибизле, Stachelbeere, Ribes Grossularia) прије но што процвате у органтин (танко, ријетко платно), а одоздо добро затегните; сада то оставите тако свезано, докле год ребиз сасвим не опцвате, затим одвежите, а за пар тједана ћете се освједочити, да не ће бити на том ребизловом грму или грани ни јелне бобуљице огрозда, јербо цвијеће није било оплођено, пчела није у њ' доспјела.

Сличну задаћу оплодње цвијећа има и обични познати бумбар. Овај потпомаже опет оплодњу ондје, камо не може пчела својим кратким рилцем досегнути као што н. пр. на црвену дјетелину, грах (пасуљ) у обће на свет. зв. билине — ленирњаче или комушнице (Hülsefrüchtler, Leguminosae). С тога пазите, — ратари пазите — не убијајте бумбаре, а не допуштајте, да им се нарочито гнијезда на пољу, у врту и виноградима кваре, јер су нам и они врло корисни створови.

Нетко би можда сада још примјетио, будући да пчела лети по јабучном, крушковом и разном другом цвијећу, мијешовито и измјенице, да би одтуда могла настати можда крива, прекрижена оплодња. Ну пчела тако не чини: пчела не лети за медом и прашком по разном цвијећу на један пут, не мјеша их, него на којем заочне из јутра сакуцљати пелуд, купи цио дан. Када почне с јабуком, то ће она цио дан летјети само по јабуци, дапаче и други. трећи дан — тако дуго, док ова воћка цвате. То можете најбоље примјетити и на багрему (погрјешно њем. звана Akazie мјесто Robinie, Robinia Pseudo-acacia) за његове цватње у мјесецу свибљу и липњу. На ножицама (у т. зв. котарицама) сакупља она пелуд (цвјетни прашак) увијек само од једне врсти цвијета а не мјеша их. Пчелари, којим вам ово још није можда познато, пазите мало љети на своје пчеле, када оне у котарицама на својим ножицама прашак носе; једна ће донијети прашак сумпорасте боје, друга наранчасте, трећа црвене, њека плаве, њека паче тамно-зелене, ну *ниједна не ће* имати шарена кољешца на ногама. Када која започне из цвијета краставца купити, пазите, не-

ћете је за стално видјети на други који цвијетак сјести, већ лих само на краставчев. Ако од њекога цвијета, из којег је почела сабирати, више можда не нађе, *враги се* па ма и с малим товаром кући (у кошници) ну никада не мијеша. Дакле с тога о крижању код оплодње нема ни говора.

Ово је дакле прво њезино одређење, којим је наша пчела по воћке, многе зеленине и господарске плодине веома корисна, да врло нужна. — Ако је негдје нека колонија, у којој на далеко и широко нема пчела, тамо воће не може добро успјевати. Вртлари н. пр. у Ерфурту (гласовитом њемачком граду „што се трговине разноврснога сјемепа тиче), гдје се како је познато, толи много сјемепа добива, не би могли без издашне помоћи пчела произваћати толико зрња, сјемепа и воћа. Пчела дакле, хоћемо ли од воћарства постићи корист и успјех, врло је потребна, сада већ свеједно, да ли ју његујемо ми, или ју његује тко други у близини.

Ну пчелица ову службу воћкама и другим плодинама не чини бадава. Она си за то узима мед, а уз то произваћа оплодњу ако и нехотице. Пчела се јатми за пелудом и медом, а тим донаша и другу корист, носи пчелару меда, а нанаша га, како смо већ горе истакли, у доста великој множини.

(Свршиће се.)

Професор Dr. Бихнер и пчела или старопчелари и младопчелари.

(Свршетак.)

Тако пише Бихнер, али тако природњак не смије писати. Прави природњак мора тражити узрок зашто тако бива у животу пчелињем. Природњак не смије казати да трутови у друштву пчелињем имају некорисну улогу. Он не смије казати да би довољан био и један трут у кошници, него мора гледати да разјасни зашто у кошници има трутова до четири, пет стотина. Бихнер дакле хоће да поправља саму природу, али се он вара у рачуну, јер све што је у природи, то је дивно уређено. Природа се гади од инцеста, зато је и удешено да се матица ван кошнице у ваздуху спарује и оплођава. Позната је ствар да је укрштај велика благодат и код људи, а спаривање и оплођавање сродничке крви повлачи

за собом тјелесну и умну кржљавост. Матица се дакле не спарује у кошници, јер би спаривањем сродничке крви наступила тјелесна кржљавост код пчела, а тијем и пропаст заједнице пчелиње. Природа је избјегла то, те се матице спарују у ваздуху ван кошнице и да би се матице сигурно спариле и оплодиле, била је природа издашна у трутовима. Да би се дакле матица сигурније спарила и оплодила, природа је одредила да има више трутова у кошници до 400—500. А да се не би сродничка крв спаривала и оплођавала, наредила је природа да се матице спарују ван кошнице у ваздуху. Кад млада матица излети напоље из кошнице, трутови из њене кошнице, који су напољу на игри, и не опазе је, него трутови из других кошница, који играју пред летом, спазе је и појуре за њом, па који је најсрећнији, тај се спари с њоме и оплоди је. Може ме ко запитати како се то може знати, да се матица спарује већином с трутовима из друге кошнице? Може ко помислити да је то и немогуће знати. Али ево ми ћемо показати да се то потпуно ана. Кад ко има на својем пчињањаку осим наше расе пчела и талијанску расу, он ће се брзо уверити, да ће талијанске матице већином бити спарене с трутовима наше расе, а опет матице наше расе бити спарене с трутовима талијанске расе,* премда би требало да трутови прије опазе своју матицу кад излијећу на спаривање. По свој прилици да трутови не осјете своју матицу по мирису, јер су с њоме једнако у кошници, а мирис страних матица утјече јаче на трутове. Доста то да се зна да је у цијелој природи укрштај закон природни. И не само код животиња него и код биљака је укрштај закон природни. Природа је могла удесити да се матица спарује и у кошници и онда би доста био и један трут — као што би хтио Бихнер И кад би се матица спаривала у кошници, избјегло би се толико опасности, јер кад је матица ван кошнице на спаривању, онда је изложена да је не ће каква птица појести, да је не ће напрасна бура у воду какву бацити и т. д.,

* Из такога спаривања и оплођавања излазе бастарди, а по бастардима види се јасно оно што горе тврдимо.

па ипак природа није на то гледала, јер је поставила укрштај за закон природни. Њој нијесу све те опасности ништа спреам укрштаја. Укрштајем се долази до чистости, укрштај оживљава, укрштајем се долази до све боље и здравије расе, а инцест води пропасти. Бихнер би хтио да коригује природу, а то чини за то, што је није схватио, што је није разумио. Мудро је све у природи уређено и ми се не можемо уздржати да не ускликнемо: Велии еси, Господи, и чѣдна дѣла твоѣ и ниједино же слово доволно вѣдетъ къ пѣкнiю чѣдесъ твоихъ.

Даље Бихнер каже како трутови проводе пријатан живот до августа у сластима и сваком задовољству, али будући да они не раде ништа него само ждеру, то их пчеле у августу потуку, јер су свјесне да би трутови били преко зиме од штете држећи се онога: ко не ради не треба ни да једе и т. д. Како је опет то схваћање трутова криво, које не приличи ни једном природњаку. Нијесу трутови лијенштине, нијесу они ждероње, него они са матицом и пчелама сачињавају цјелину, организам. Без њих не би могло ни друштво опстати. Они су у пчелином друштву, у пчелином организму тако исто важни органи, удови као што су и пчеле и матица. Они са матицом и пчелама чине организам. Једно без другог не могу опстати. Као што матица не може сама живјети него је пчеле хране млијечем, тако исто и трутови не могу сами живјети, него их хране пчеле млијечем. Кад се стане послије зиме природа будити и биљке почну своје чашице напуњене нектаром пружати, почиње се и живот пчелињи будити и развијати. Пчела је за биљку привезана и како се биљке све већма и већма развијају, тако се и живот пчелињи све већма и већма развија. Са биљкама се диже и спушта и живот пчелињи. Кад се дакле биљке почну све већма и већма развијати онда почиње и живот пчелињи све бујнији и бујнији бивати. Биљке пружају нектар и цвјетни прах пчели, која отуда ствара у својем желуцу млијеч. Млијечем хране матицу, који утјече на јајњак. Што се матица, боље храни млијечем, тијем она све више носи јаја. Пчеле дакле изазивају матицу на ношење јаја хранећи

је млијечем. Племенита храна млијеч утјече на јајњак и матица носи само оплођена јаја, јер треба друштва, треба пчела радилица. Природа изазива пчелу на рад, да сабира медљани сок и цвјетни прашак. Пчеле једу медљани сок и цвјетни прашак не само колико им је потребно за одржање тијела, него једу и више (храна за продукцију). Тијем сувишком хране млијечем пчеле црв, матицу, и трутове. Тај млијеч утјече на јајњак матице, која мора онда да носи јаја, и што је природа бујнија, то и пчеле стварају све више млијеча, који морају пчеле да дају матици и који онда утјече на њене јајњаке, да све јаче носи јаја. До маја се мјесеца већ њена сјемењача (*receptaculum seminis*) уморила, која треба мало да се одмори* и за то вријеме носи матица неоплођена јаја, из којих постају трутови. Од сувишка млијеча хране пчеле и трутовски црв. Докле је природа бујна, дотле и пчеле имају хране за продукцију, имају млијеча, а кад се природа почне клонити својему заходу, кад биљке почну ударати натраг, почне и млијеча мање бивати у пчела. Сад пчеле морају тај млијеч на свршетку употребити на црв пчелињи. Природа је све неиздашнија и пчеле немају више млијеча да би и трутовима могле давати. Трутови пружају своје рилице пчелама, али пчеле немају шта да им даду. Каква ће бити отуда пошљедица? Будући да је млијеч храна, која ствара тијело и без којег не могу живјети трутови ни два дана, а о самом меду не могу живјети, јер је мед храна, која само потпомаже дисање и ствара топлину, то ће бити пошљедица томе, да ће трутови од глади морати поумирати. Није истина што Бихнер каже да пчеле кољу и мрцваре трутове за то, што ништа не раде и што у то доба нијесу ни за шта. Није истина да се пчеле свјесно држе опога: Ко не ради, не треба ни да једе. Пчеле не туку трутове него немају хране да им даду, а пошљедица је тога да трутови морају поумирати и да их онда пчеле из кошнице морају извлачити. Пчеле би могле трутове

* Јаје, из којег пчела постаје, оплођено је сјеменом трутовским из сјемењаче, а јаје, из којег постаје трут, није оплођено (партеногенеза), зато кад матица носи јаја трутовска сјемењача се одмара.

отровом својим убодима својим поубијати, али оне то не чине, него их мртве и малаксале од глади извлаче напоље. Пчеле кад је рђава наша извлаче и своје легло напоље из ћелица, јер га немају чим да хране. Тако исто бива и са трутовима. На свршетку године, кад паша почиње нестајати, немају пчеле чим да хране трутове и пошљедица је онда да трутови од глади поумиру. Лијеп је доказ томе овај: У безматку, гдје пчеле немају да хране прв пчелињи, задрже се трутови и преко зиме. Зашто? Зато што пчеле немају да хране пчелињи прв него назовиматица носи јаја трутовска и пчеле онда морају сувишак од млијеча да употријебе на прихрањивање уљева трутовских и на трутове. Зато дакле остају у безматку трутови и преко зиме што пчеле сувишак хране немају ни на што да употријебе него на трутовско легло и на трутове. Нема дакле мрцварења у кошници, нема клања нити пчеле раде по свијести својој и памети него све што раде, раде по законима природним, раде, што морају тако да раде. Пчелиње је друштво организам, који се састоји из организованих удова, матице, пчела и трутова, уљева и саћа. Матица, пчеле и трутови свако за себе нијесу ништа. Једно без другог не могу живјети. Матице и трутови не могу се ни хранити сами, а пчеле опет не могу бити без матице и трутова. Као што је год важан фактор матица у друштву пчелињем, без које не може друштво опстати, тако је исто важан фактор трут у друштву пчелињем, без којег не може друштво пчелиње опстати, и не може се казати да је овај фактор важнији од другог, јер једно без другог не може опстати. Матица, пчеле и трут свако за себе нијесу ништа, него сви скупа сачињавају са физијолошкога гледишта цјелину, организам, који стоји под законима природним и који се не смије и не може овако схатити као што га је схватио Бихнер. Онако друштво пчелиње као што схваћа Бихнер може схватити какав писац, који моралне поуке даје, а за природњака једнога таково је схваћање смијешно и управо недо-стојно. Нијесу трутови ждерење и лијенштине, него су они мужјаци, носиоци сперме, матица је носилица јајњака

и сјемењаче, а пчеле су носилице желуца, у којем се ствара млијеч, оне су носилице органа за рад и за асимилацију. Сви скупа сачињавају цјелину, организам, који стоји под законима природним и једно без другог не може опстати. Истину дакле треба тражити, за истином треба тежити, јер то је задаћа науке. У природним наукама не смије се појетизирати, јер за природњака је највећа појезија сазнање истине.

* * *

Данас у пчеларству имају^{*} двије школе, старопчеларска школа и младопчеларска школа. На челу старопчеларима стоји Ђерзон, а новопчеларима Герстунго и Шенфелдо. Старопчелари уче да поједина индивидуа, поједине пчеле све што раде, раде по својој вољи и да је матица, трут и пчела свако за себе органазам. Новопчелари пак уче да пчеле не раде по својој вољи него да у роју у друштву пчелињем владају закони природни и природан ред и да нијесу поједине пчеле нити матица, нити трут организми него да сви скупа као друштво сачињавају организам. Бихнер за свој посао за своју гореспоменуту књигу држао се старопчелара и вадио је из њих доказе за духовну страну у пчела и то је заиста чудно да је он као природњак могао једном инсекту онаку мудрост приписивати, какву могу само занесени пчелари видјети у пчели, и није био кадар загледати у природне законе који владају друштвом пчелињим, а то за то што се није никад забављао сам озбиљно са испитивањем инсеката.

Карловци, 1. јулија 1900.

Глав. уредник.

Пчеларска изложба и први конгрес српских и хрватских пчелара у Вуковару.

Пчелари су и овом приликом доказали да нису људи који само говоре а не раде, него који говоре, раде и стварају. Уверен сам, да ће многи, који нису пчелари и опет рећи као што сам већ више пута чуо: „ти пчелари су чудни људи, толику важност приписују томе пчеларству и толико о њему пишу и говоре, а ево и раде, да се ни за једну далеко важнију ствар толико не ради.“ Ја бих им и опет од своје стране одговорио: Ми

толико радимо за пчеларство, колико оно по својој важности захтева и колико можемо, а што се о пчеларству толико чује да се ради као ни о чем другом, знак је да би и у другим правцима за напредак требало са таком вољом и издржљивошћу радити као што раде пчелари.

Изложба и конгрес изведени су по програму, који смо ми довели у „Српском Пчелару“ преко очекивања врло добро. Излагача и учесника на конгресу било је много и са свих страна, а број посетилаца изложбе иде у хиљаде. Поједина пчеларска и економска друштва изаслани су своје најугледније чланове да их заступају. Жали боже из наших четрнаест фрушкогорских манастира, који сви добише и посебан позив, не нађе се ама ни један брат да за пуна три дана дође. тек не, да присуством својим покаже, колико се интересују за вредну пчелу и ако се њима сваке године са највећом вољом износи вредност и значај пчеларства. Колико им ово свечано одсуство из Вуковара (које место иначе посећују бар о жупанијским скупштинама) служи на част, сами ће разумети. Једини ђуман Раванички г. Сергије спречен није могао доћи, али се сетио изложбе и конгреса лепим брзојавним поздравом. Напротив, српско мирско свештенство је и овде осветлало себи образ, јер је било више њих који су били излагачи, предавачи и чланови конгреса а још више је било њих посетилаца изложбе. Споменућемо да је и римокатоличко свештенство било скоро као и наши калуђери заступљено.

После дуготрајног ружнога времена освануо је 30. септ. (13.) окт. диван дан, као да је то био знак Божјега благовољења према вредним пчеларима. Тога дана је око 11 с. допраћен посебним изасланством од стране сакупљених пчелара пресветли господин *Петар ил. Јурковић* кр. велики жупан сремски до зграде реалне гимназије где се изложба и конгрес одржао. У врту пред зградом дочекала је велика множина пчелара и посетилаца заштитника ове изложбе са највећим одушевљењем. Ту га је председник Вуковарског друштва г. *Иван Седели* поздравио лепим поздравом и умолио га да отвори изложбу. Председник се у свом поздраву обратио и на све присутне са неколико срдачних речи те је између осталог рекао: „Данас се слога на најлепши и најјајнији начин показала, па ако будемо тако у слози и даље радили, нема сумње, да ћемо се скоро уверити шта у таковој лепој слози Хрват и Србин постићи може.“ На поздрав председников одговорио је пресветли господин жупан, те је у свом кратком и врло лепом говору рекао да се радо одзива позиву да отвори ову изложбу тако важне гране gospodarства; дао је израза радости што је одзив од стране свих пчелара у домовини тако леп и што се може сматрати да је ова изложба постигла успеха у сваком погледу, а уверен је да ће и конгрес битно унапредити пчеларство и да ће се закључцима тога првога конгреса ударити темељ новој и бољој ери пчеларства у краљевинама Хрватској и Славонији. Желећи од свега срца да се наде свих учесника у том погледу испуне проглашава изложбу отвореном.

Затим су посетиоци са великим интересом прегледали дивну изложбу, која се може мерити са изложбама најнапреднијих народа. Посетилац је могао на овој изложби видети елику рационалнога пчеларства и до кога се степен оно до данас усавршило. На изложби било је разних најбољих справа, разних кошница, медава, воска, вештачког саћа, вина, ликера, сирћета, колача, посуђа, пчеларских књига слика и т. д.* све је то било лепо и изложбе достојно а све је било и лепо поређано. У врту су биле изложене разне врло лене кошнице и два павиљона са живим пчелама. Речју цела изложба могла је задовољити и најбољег пчелара, а свакога поучити па и код непчелара пробудити интерес за пчеларство.

Истога дана после подне у 2 с. састао се одбор за оцењивање изложених предмета. Одбор се конституисао и изабрао једногласно себи за председника г. проф. Јована Живановића. Овај одбор изабрао је један ужи одбор, који је кроз три дана прегледао и проучавао изложбу те донео предлог ширем одбору за оцењивање појединих предмета.

У три сата отпочела су заказана предавања на које се скупили врло многи слушаоци.

Прво је предавање држао Иван Маширевић: „О броју или снази пчелињег друштва и о граници до које имају вредности јака друштва а преко које губе своју вредност у практичном пчеларењу“** затим је држао предавање г. Милош Ђубић: „Темељи Прајсова начина пчеларења или пчеларење без ројења“ и најпосле је држао предавање г. Мијо ил. Кос: „О мојим кошницама“. Г. предавач је своје предавање одржао поред својих кошница разјашњавајући га демонстративно.

Одг. уредник.

(Наставиће се)

* Међу изложеним предметима особиту пажњу посетилаца су привлачила слова од саћа испуњена медом „Živio Jurković“ која су била учвршћена на виду. Слова та изложио је Карло Бренер пчелар из Нових Бановаца.

** Ово предавање донећемо у „Срп. Пчелару“.

Претплата, огласи, рекламације, рукописи и све што се тиче уредништва шаље се уредништву „Српско Пчелара“ у Ср. Карловце“

Претплату за Србију прима Пчеларско-вођарска задруга у Беорату.

За огласе и објаве плаћа се 12 Ф. од једног реда ситних слова — Неплаћена се писма не примају. — Рукописи се не враћају.

Власници Јован Живановић и Иван Маширевић.

Штампа Српске Манастирске Штампариие. 1901. — 540.